

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

La disgrafia: com millorar l'escriptura. Cristina Seguí Serra

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2019-20

DNI de l'alumne: 41620791Z

Treball tutelat per Eva Aguilar Mediavilla

Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació.

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☐	☐

Paraules clau del treball:

Disgrafia, avaluació inicial, reducar, ...

La disgrafia: com millorar l'escriptura

Dysgraphia: how to improve writing

Cristina Seguí Serra¹

Universitat de les Illes Balears. Facultat d'Educació. Estudis de Grau d'Educació primària.

Eva Aguilar Mediavilla

Universitat de les Illes Balears. Facultat d'Educació. Estudis de Grau d'Educació primària.

RESUM

La disgrafia és una dificultat molt present dins les escoles de primària. En el treball es donen a conèixer les característiques de la disgrafia, els tipus més habituals dins les aules, els errors que es cometien en cada tipus de disgrafia i com s'ha de reeducar aquest trastorn. Aquesta pot estar causada per múltiples factors, que poden anar des d'un trastorn afectiu, fins a un trastorn de lateralitat, els quals s'han de conèixer per poder crear la intervenció. Per tant, els docents han de dur a terme una avaluació inicial a tot l'alumnat per poder detectar quins alumnes presenten una dificultat d'aprenentatge en l'escriptura. S'ha de realitzar una intervenció on les activitats ajuden a millorar i corregir la dificultat, eliminant els factors que la causen. Aquesta, es realitza a partir de la inclusió, fomentant així la igualtat entre ells, oferint unes activitats per tot l'alumnat, les quals han de tenir en compte les habilitats i capacitats de cada un d'ells. La reeducació de la disgrafia és un procés llarg i constant amb el qual s'obtenen millores tant en les escriptures dels infants, com en l'autoestima, en les relacions socials...Amb aquesta intervenció és vol aconseguir identificar les dificultats d'aprenentatge en les escriptures dels infants, així com corregir-les i millorar-les.

Paraules clau: disgrafia, avaluació inicial, reeducar, intervenció i inclusió.

ABSTRACT

Dysgraphia is a very common difficulty in elementary schools. In this paper are developed the characteristics of the dysgraphia, the most common types inside the classrooms, the mistakes that are

¹Correspondència: Cristina Seguí Serra. Correu electrònic: cseguiserra@gmail.com

made in each type and how to reeducate this disorder. It is caused by multiple factors, such as affective disorders, laterality disorders, and these have to be detected so we can intervene. Therefore, the teachers have to carry out an initial evaluation to the students so that they can detect any writing learning difficulty. The intervention has to be carried out where the activities help to improve and correct the difficulty, getting rid of the causing factors. It is possible through the inclusion of the student, promoting the equality, offering activities for all students, which have to take into account the abilities and capacities of each student. Dysgraphia re-education is a long and constant process where many improvements can be seen, such as better writing skills, better self-esteem, better social relations... With this intervention you want to get to identify the writing learning difficulties of the children, correct and improve them.

Key Words: dysgraphia, initial evaluation, re-education, intervention and inclusion.

Introducció

El present treball fa referència a una de les múltiples dificultats, la disgrafia, que es poden presentar al procés d'aprenentatge de l'escriptura, ja que aquest esdevé un procés psicològic complex que permet a les persones comunicar idees que representen els elements del llenguatge oral (Elis y Young a Rivas & López, 2017). Existeixen diferents dificultats que poden anar sorgint durant el procés d'ensenyament-aprenentatge de l'escriptura manual. Entre elles estan les disgrafies i, podem diferenciar entre la disgrafia primària, que segons Portellano (2001), existeix quan el trastorn de l'infant consisteix tan sols en una dificultat grafomotora de l'escriptura, fora haver unes causes que no siguin funcionals o maduratives. I la disgrafia secundària, la qual està condicionada per factors caracterials, pedagògics, neurològics o sensorials, per tant la mala lletra està condicionada per un trastorn (Portellano, 2001). Dins les aules de primària podem trobar alumnes amb una disgrafia dislèxica, ocasionada per aquest trastorn, i d'altres amb una disgrafia motora, la qual només afecta als aspectes grafomotors de l'escriptura (Andreu, Serra, Soler i Tolchinsky, 2013).

Fent referència a la incidència del fracàs escolar, al menys un 15 per cent dels escolars presenten una dificultat d'aprenentatge, la qual té la necessitat d'una teràpia correctiva (Portellano, 2001). En qualsevol cas, la detecció primerenca d'aquestes dificultats és fonamental per poder actuar amb l'objectiu de millorar i/o superar-les (Mora & Leonela, 2015). Aquesta detecció en les primeres etapes d'aprenentatge serà essencial per prevenir seqüeles emocionals, desmotivació i fracàs escolar (Mèlich & Gallerani, 2016).

Una altra qüestió a tenir en compte de la disgrafia en les escoles segons Portellano (2001), és que molts nens amb disgrafia "ho són per no haver respectat o per no haver estimulat els nivells de

maduració previs a l'aprenentatge de la escriptura”(p. 42). Per tant, trobam casos en els quals la mala lletra és ocasionada per una manca d'entrenament escolar o perquè s'han deixat de banda alguns aspectes com puguin ser, entre d'altre, realitzar els traços de les lletres o agafar el llapis (Andreu; Serra; Soler i Tolchinsky, 2013). També, segons Portellano (2001), una educació excessivament rígida, amb objectius inadaptats als alumnes, amb poca atenció a les possibles dificultats de l'alumne també poden ser causa d'una disgrafia. Per tant, destaca la importància d'una bona coordinació entre la mestra AL, l'equip de suport, les tutores...i tots els membres implicats. També hi ha d'haver una bona coordinació escola-família per poder millorar i corregir la disgrafia.

Per diferenciar la disgrafia motora de la dislèxica, ens hem de fixar amb els errors que es cometen a cada una d'elles. La motora afecta més bé a la qualitat de l'escriptura, afectant als aspectes grafomotors, per tant seria una disgrafia primària. Les manifestacions d'aquest tipus poden ser les següent (Crescini, 2011):

- Trastorn en la forma de les lletres.
- Trastorn en la mida de les lletres.
- Poc espai entre les lletres d'una paraula, entre les paraules i entre els renglons.
- Trastorn amb la pressió de l'escriptura.
- Alteracions tònic-posturals de l'infant.

En canvi, la dislèxica afecta als continguts de l'escriptura, els quals són molt semblants als errors comesos en les lectures dels infants amb dislèxia, per tant seria una disgrafia secundària. Molts d'infants amb una disgrafia dislèxica també presenten una disgrafia motora. Les manifestacions d'aquest tipus poden ser (Crescini, 2011):

- Omissions de lletres, síl·labes o paraules.
- Confusió de lletres amb un so semblant.
- Confusió de lletres amb orientació simètrica similar.
- Inversió de l'ordre de les síl·labes.
- Afegir lletres i síl·labes.
- Unió o separació de lletres i síl·labes.

El causant de la mala lletra dels infants no és un factor aïllat, sinó un conjunt de factors els quals donen lloc a la mala lletra. Per tant, les causes poden anar des d'un trastorn en les bases neuropsicològiques fins a uns trastorns emocionals. Així que, freqüentment en les disgrafies trobarem factors maduratiu, afectiu i pedagògics presents en major o menor mesura (Andreu; Serra; Soler i Tolchinsky, 2013).

Primerament, menciona'm les causes maduratives, és a dir, de tipus neuropsicològic on hi podem trobar factors com (Portellano, 2001):

- Les dificultats de lateralització, són presents en la meitat dels infants que presenten disgrafia. Podem trobar els quals utilitzen indistintament la mà dreta de l'esquerra, això fa que tinguin un ritme lent i una tendència a la inversió dels girs. També, trobam infants amb una disgrafia de major intensitat, en la qual tenen una dominància a la mà esquerra i han estat obligats a escriure amb la dreta, els quals presenten inversions de síl·labes i lletres.
- El trastorn d'eficiència psicomotora, en el qual trobam infants amb una motricitat dèbil, és a dir, inferior a la cronològica i això fa que l'escriptura sigui molt lenta, creant lletres fracturades i de gran mida. Per altra banda, també hi ha els nens hiperkinètics, els quals són oposats als mencionats anteriorment, ja que és manifesta inquiet, amb fortes alteracions de conducta motriu. Es caracteritza per una pressió molt intensa, amb una gran velocitat en l'escriptura...

- Els trastorns d'esquema corporal i de les funcions perceptivo-motrius, podem trobar infants amb una alteració de la capacitat de integració visoperceptiva, els quals no tenen cap òrgan afectat però no perceben les escriptures adequadament i presenten dificultat en l'execució dels girs, omissions...També, n'hi ha que tenen dificultats en l'orientació espacial, és a dir, es veu alterada i per tant mostren alteració de les direccions, alteració de grafemes amb una simetria similar...
- El trastorn d'expressió gràfica del llenguatge, el qual trobam la dislèxia que no només afecta a l'aspecte lector sinó també a l'escriptura i el tartamudeig gràfic, el qual en l'escriptura hi apareixen repeticions innecessàries, moltes ratllades...

En segon lloc, trobam les causes caracterials, les quals venen donades per uns trastorns o conflictes emocionals greus, i en podem diferenciar (Portellano, 2001):

- La disgrafia caracterial pura, la qual ve donada per un trastorn emocional important i utilitzen l'escriptura per a cridar l'atenció.
- La disgrafia caracterial mixta, quan els conflictes emocionals estan lligats a dèficits neuropsicològics, d'aquesta manera es veu afectada per una immaduresa psicoafectiva. Aquest tipus de disgrafia és més comuna que la mencionada anteriorment.
- La disgrafia caracterial reactiva, la qual està causada per trastorns maduratius, pedagògics o neuropsicològics, i en el començament no hi ha uns conflictes emocionals. Amb la pressió que reben de part de l'escola i la família, pot desencadenar una fòbia escolar, amb ansietat, agressivitat...

En tercer lloc, podem definir les causes pedagògiques, les quals són el detonador de les disgrafies, ja que, en les escoles és el lloc on els infants han d'escriure de manera sistemàtica. Les instruccions rígides i inflexibles, el descuit del diagnòstic del grafisme per poder observar les dificultats que poden presentar, els materials inadequats..., tot això fa que es puguin desencadenar una disgrafia en els infants (Andreu; Serra; Soler i Tolchinsky, 2013; Portellano, 2001)

Com a darrera causa, trobam les pseudodisgrafies, les quals venen donades per causa d'un trastorn sensorial, normalment en els òrgans de visió i audició. Això fa que hi hagi una inadequada assimilació de l'escriptura. (Portellano, 2001).

Les mestres-tutores, com són les persones que més temps passen amb els alumnes, haurien de tenir els coneixements necessaris per tal de detectar aquestes possibles dificultats que van sorgint, i així poder intervenir el més aviat possible i sempre a partir de la inclusió, oferint els recursos i tractaments necessaris a tot l'alumnat depenent de les capacitats de cada un d'ells (Alcántara, 2011).

No existeixen unes proves específiques per dur a terme una avaluació de la disgrafia, per això s'ha de tenir una visió global i multidimensional. És a dir, com hem mencionat anteriorment hem de valorar tots els factors que donen lloc a la disgrafia i no només als errors cal·ligràfics (Andreu; Serra; Soler i Tolchinsky, 2013). Segons Soler (2013), el procediment que s'ha de seguir per dur a terme una avaluació ha de ser a partir d'un dictat, una escriptura espontània o una còpia, tot i això, les dues primeres són les més adequades per detectar una disgrafia. Per avaluar les escriptures obtingudes, hem de crear unes graelles obertes, en les quals elegirem els ítems que considerem que són els més adequats per l'avaluació. Aquests ítems es valoraran de 0 a 3, considerant 0 quan no hi ha patologia i 3 quan la patologia es greu (Portellano, 2001).

Una vegada feta una avaluació inicial, necessitam realitzar una intervenció, amb la qual intentarem corregir les manques en l'escriptura a partir d'activitats dedicades a treballar la relaxació global, la motricitat fina, l'equilibri...no sempre acompanyades del llapis (Crescini, 2011).

La durada de la intervenció varia segons la gravetat de la disgrafia però pot anar entre els set i catorze mesos i entre una i tres sessions setmanals, així com també, els grups no poden ser molt nombrosos ja que s'ha de poder tenir una atenció individualitzada en cada un dels alumnes. Quan s'observin millores durant la intervenció, poden baixar el nombre de sessions. També, cada 2-3 s'ha de tornar a realitzar l'avaluació per observar el progrés que duen a terme i si és necessari seguir amb dita intervenció. (Portellano, 2001).

Dos mètodes importants en els quals és pot basar una intervenció són el mètode Ajuriaguerra i Brueckner. Són dos mètodes molt diferents, ja que el primer dona tota la importància en els factors personals, en canvi el segon dona més importància en els aspectes pedagògics. (Portellano, 2001)

El mètode d'Ajuriaguerra pretén millorar les característiques motrius i tònic-posturals dels infants amb disgrafia. Per altre part, el mètode de Brueckner, menys aconsellable pretén corregir les dedícies d'escriptures freqüents, com si només es tractes d'errors d'aprenentatge. (Portellano, 2001)

També hi ha un mètode correctiu que es va començar a utilitzar en l'any 1974, com un enfocament global de rehabilitació. Amb aquest, s'ha pogut observar que s'obtenen millors resultats que amb els mètodes tradicionals per corregir les escriptures. S'ha observat que els infants responen millor a altres activitats que no siguin la utilització de la cal·ligrafia com a mètode de correcció. Pretén eliminar els trastorns de lateralitat, espai-temporals...que causen la mala lletra. (Portellano, 2001)

L'objectiu general d'aquest treball és identificar les característiques pròpies dels infants amb disgrafia primària per tal d'identificar les dificultats en les escriptures dels infants dins el context escolar i programar una intervenció per millorar-les de manera inclusiva.

Mètode

Instruments

El material realitzat per dur a terme l'avaluació, ha estat seleccionat dels llibres , *"La disgrafia"* (Portellano, 2001), *"Les dificultats de l'aprenentatge de l'escriptura i de les matemàtiques"* (Andreu, L; Serra, J; Soler O; Tolchinsky, 2013) i dels articles, *"Dificultats en la lectura i l'escriptura en l'etapa d'educació primària"* (Crescini, 2011) i *"La reeducació de les disgrafies: perspectives neuropsicològica i psicolingüística"* (Rivas & López, 2017).

Respecte a l'avaluació utilitzarem diversos instruments:

- Taula de mesura del trastorn d'escriptura. Utilitzarem aquesta taula per a realitzar una avaluació inicial de les escriptures dels infants. La que utilitzarem serà una escala oberta, amb

la qual la mestra pot dur a terme un diagnòstic diferencial en funció de les dificultats que vol conèixer. Els ítems es poden valorar de 0 a 3, on 0 absència del trastorn, 1 trastorn lleu, 2 trastorn intens i 3 trastorn greu. En la taula hi ha de figurar el nom complet de l'infant, l'edat, el tipus d'escriptura que s'avalua i els ítems que és valoraran (veure un exemple a la Taula 1).

Taula 1: Taula de mesura dels trastorns d'escriptura

TAULA DE MESURA DEL TRASTORN D'ESCRITURA				
Nom i llinatges: _____				
Edat: _____				
Tipus d'escriptura:				
- Dictat _____				
- Còpia _____				
- Composició pròpia _____				
Ítems	0	1	2	3
Forma de les lletres.				
Mesura de les lletres.				
Espai entre paraules d'una mateixa línia.				
Espai entre les línies.				
Pressió en l'escriptura.				
Lligadures entre les lletres.				
Inclinacions de les línies.				

- Taula de mesura dels factors que acompanyen al grafisme. S'han de valorar i avaluar altres aspectes que acompanyen l'escriptura a partir d'una taula semblant a l'anterior. Els ítems que s'hauran de valorar poden ser la col·locació del full, l'actitud general del cap, la posició del colze, el recolzament del canell, la flexibilitat de la ma, entre d'altres (veure Taula 2).

Taula 2: Taula de mesura dels factors que acompanyen al grafisme

TAULA DE MESURA DELS FACTORS QUE ACOMPANYEN AL GRAFISME	
Nom:	_____
Edat:	_____
Marca amb una x si el factor es veu alterat i explica detalladament com:	
Col·locació del full	____
Observacions:	
Actitud general del cap	____
Observacions:	
Posició del colze	____
Observacions:	
Posició del braç	____
Observacions:	
Posició del canell	____
Observacions:	
Flexibilitat de la ma	____
Observacions:	
Posició dels dits	____
Observacions:	

- Taula de mesura dels errors de l'escriptura. S'utilitzarà per observar i valorar els errors comesos a les escriptures vagin acompanyats o no, d'un trastorn grafomotriu. Ja que hi ha disgrafies que estan ocasionades per un trastorn lector que afecta a l'escriptura, com pot ser la dislèxia (Taula 3).

Taula 3: Taula de mesura dels errors en l'escriptura

TAULA DE MESURA DELS ERRORS EN L'ESCRITURA				
Nom i llinatges: _____				
Edat: _____				
Tipus d'escriptura:				
- Dictat _____				
- Còpia _____				
- Composició pròpia _____				
Error	Aparició			Freqüència (nombre d'errors)
	Lletra	Sí·l·laba	Paraula	
Omissions				
Substitució auditiva				
Substitució simetria				
Inversió de l'ordre				
Agregat				
Unió indeguda				

Procediment

Per realitzar el treball vaig començar duent a terme una recerca bibliogràfica per informar-me de les característiques principals de la disgrafia en els articles: *La reeducació de les disgrafies: perspectives neuropsicològica i psicolingüística* (Rivas & López, 2017), *Disgrafia, dificultat d'escriure a mà* (Mèlich & Gallerani, 2016) i en *La disgrafia: un problema a tractar des de la seva identificació* (Alcántara, 2011).

Una vegada consultada la bibliografia, vaig començar a familiaritzar-me amb la dificultat escriptora. Això va fer, que investigués sobre els tipus i vaig trobar que en diversos articles o llocs web, podia observar diferents classificacions. Per tant, em vaig centrar en els articles mencionats anteriorment i en els llibres següents, *La disgrafia* (Portellano, 2001) i en (Andreu, L; Serra, J; Soler O; Tolchinsky, 2013).

A continuació, vaig relacionar la disgrafia amb les conseqüències que pot ocasionar, com poden ser una baixa autoestima, un major tant per cent de fracàs escolar i una desmotivació cap a l'escola. Seguidament, em vaig centrar en les causes i les característiques dels diversos tipus de disgrafies, les quals són molt diverses.

Per saber si un infant presenta una disgrafia, vaig consultar diversos materials presents en els llibres mencionats, els quals ajuden a fer una avaluació inicial de la dificultat. El mateix material serveix en acabar la intervenció, poder observar millores en les escriptures.

El següent punt que vaig considerar va ser la investigació sobre la reeducació de la disgrafia. Aquesta s'ha de tractar partint d'exercicis generals, en els quals involucres tot el cos, com pot ser una relaxació global, acabant en exercicis concrets, com poden ser per millorar el traç i els girs. Fent una selecció de materials i exercicis dels articles i llibres vaig poder dissenyar la proposta d'intervenció, la qual s'ha de realitzar en un període de tres mesos. Aquesta intervenció està dividida en 16 sessions, les quals han estat creades a partir dels exercicis i activitats que vaig consultar en els diferents articles els quals són els mencionats anteriorment i en l'article *Dificultats en la lectura i l'escriptura en l'etapa d'Educació Primària* (Crescini, 2011)

Resultats

En aquest apartat es presenta el programa d'intervenció de la disgrafia dins el context escolar per tota la classe. Per tant, volem dur a terme la reeducació partint de la inclusió, on tots els alumnes són participants d'aquest procés. Aquesta és una de les maneres per no fer sentir a cap infant diferent dels altres.

Hem de tenir present quin són els alumnes que presenten dificultats per poder corregir-les, és a dir, volem aconseguir millorar les disgrafies dels infants i millorar les escriptures dels infants que no en tenen.

Per poder arribar a una atenció individualitzada per tots els alumnes, el que és farà és realitzar les sessions durant les hores de desdoblament. En el cas que dins l'aula siguin 26, realitzarem dues sessions iguals, una darrera l'altre, amb 13 alumnes durant cada sessió. La sessió estarà guiada per la mestra d'Audició i Llenguatge i la tutora de l'aula. D'aquesta manera, intentarem que tots els alumnes arribin a aconseguir el que s'ha proposat durant aquella sessió. Quan realitzem els grups, drem a terme un repartiment heterogeni.

Les sessions per setmana poden variar segons els casos de disgrafia que tingui un grup. Aquesta intervenció es realitzarà un cop per setmana durant quatre mesos. Una vegada passat aquest temps es tornaran a realitzar les proves d'avaluació inicial per poder observar el procés de millora de les escriptures. A continuació, trobarem tots els exercicis que es realitzaran i la organització de les sessions:

- Activitats dedicades a millorar la relaxació global. La relaxació és un factor molt important quan parlem de disgrafia, ja que podem millorar la postura corporal, el control postural en situacions de desequilibri afectiu, així com les capacitats perceptivo-motrius. D'aquesta manera, també aconseguim que l'infant és tranquil·litzi, disminuint la tensió muscular. Per tant, la finalitat d'aquestes activitats pretenen aconseguir la relaxació de tot el cos. Uns exemples d'aquest tipus d'activitats serien:

- Joc de la mantega. Els infants en posició vertical es distribueixen per tota l'aula. Apagam els llums o els hi demanam que tanquin els ulls perquè no es distreguin. Els hi explicam que cada un d'ells són un tros de mantega, aquesta quan la traiem de la gelera està forta, en canvi, quan li donam calor, es va fonent a poc a poc. Per tant, els hi diem que han de representar el tros de mantega, primer s'han de posar forts com si acabessin de sortir de la gelera i passant un temps es començaran a fondre poc a poc fins està fusos totalment en terra. Amb aquesta activitat s'intenta que l'infant tingui sensacions de tensió i distensió per aconseguir una relaxació global del cos.
- Joc de la barra de gel. Aquest joc és una variant de l'anterior. El que fem és canviar el material de representació per una barra de gel. Comencen en posició vertical i els hi diem que s'han de posar rígids i forts com la barra de gel, amb el temps aquesta també es va fonent com la mantega fins a convertir-se en aigua. Tots els infants en primer lloc, s'han de posar en situació de tensió en tot el cos, per així després, anar fonent-se i tenir una sensació de distensió en tot el cos.
- Activitats dedicades a la relaxació segmentària. Aquest tipus d'activitats s'utilitzen per diferenciar els moviments i sensacions que ajudin a la mà dominant a millorar els moviments i el cansament en aquesta. Es poden realitzar en els dos braços però sempre s'ha d'incidir més en la mà dominant per l'escriptura. Aquesta activitat seran exercicis curts que s'han de realitzar durant un temps, per exemple:
 - Exercici mà-taula: Els infants han d'estar en posició vertical i han de col·locar la mà damunt una taula i han de fer força cap en terra. Així unes quantes vegades.
 - Exercici mà-company: El mateix exercici però es realitzarà en parelles. Allarguen el braç i col·loquen la mà d'un damunt la mà de l'altre. El que té la mà davall fa força cap amunt i el que té la mà damunt fa força per avall.
 - Exercici mà davall la taula: Els infants en posició vertical i han de col·locar la mà a davall la taula, aquesta ha de ser alta perquè quedi a l'altura de l'espatlla de l'infant. Ha de realitzar força cap amunt.
 - Exercici de la creu: Els infants en posició vertical obren els braços com una creu i quan la mestra ho diu els han de deixar caure com un pes mort.
 - Exercici del rotlo: Han d'estirar els braços cap a dalt i fer-los rodar circularment damunt l'espatlla.
 - Exercici de la gelatina: Deixar els braços com si fossin de gelatina.
 - Exercici de rotació: Rotar les mans amb moviments circulars, cap a un costat i cap a l'altra.
 - Exercici d'espolsar: Espolsar les dues mans, com si tinguessin aigua i les volem eixugar.
 - Exercici dels colzes: Rotar els braços en moviments circulars damunt els colzes, cap a un costat i cap a l'altre.
- Activitats dedicades a la reeducació de l'esquema corporal. Tot i que amb les activitats de relaxació mencionades anteriorment fan que els infants reconeixin el seu propi jo corporal, hi ha altres tipus d'exercicis que ajuden a que tinguin un millor coneixement del seu esquema

corporal. S'ha de començar amb exercicis molt fàcils i poc a poc anar pujant el nivell de dificultat, sobre tot en infants que tenen dificultat en l'adquisició de la seva imatge corporal.

- Els infants s'han de posar a davant un mirall i ha de reconèixer les parts bàsiques del seu cos, les parts que són simètriques i les que no ho són. A la vegada que les va reconeixent ha d'anar anomenant el nom de cada una d'elles. Una vegada, cada infant hagi reconegut les parts del seu cos, es posaran en parelles i s'hauran de reconèixer les parts bàsiques del seu company. Aquesta segona passa es podria dur a terme amb el joc de "la gallineta cega", que hauria de reconèixer les parts amb els ulls tapats mitjançant el tacte.
 - Exercici en terra tothom: Seguidament, és demana als infants que es tobin tots en terra i que cada un vagi reconeixent els diferents segments corporals, començant per el cap i acabant en les extremitats. Així com vagi reconeixent les diferents part, farà moviments amb aquella part i ha de mencionar el nom d'aquesta.
 - Exercicis la pilota: Per tenir un coneixement de les parts i com s'anomenen els infants és poden posar per parelles, primer es tomba en terra un amb els ulls tancats i l'altre company ha d'anar passant una pilota petita per les parts del seu cos i anar anomenant cada una d'elles.
- Activitats dedicades a la reeducació de conductes motrius base. Dins aquest grup d'activitats podem diferenciar els exercicis per millorar el control postural i l'equilibri, exercicis per millorar la coordinació dinàmica i exercicis per millorar la coordinació visomanual.
 - Els exercicis per millorar el control postural i l'equilibri poden ser: posar-se al peu coix amb els dos peus respectivament, botar la corda amb cada peu respectivament, posar-se al peu coix i caminar, caminar per damunt el banc suec, posar-se al peu coix damunt un coixí i mantenir l'equilibri...
 - Els exercicis per millorar la coordinació dinàmica poden ser: els infants s'han de moure per tota la zona (caminant, corrent, botant...) i interactuar amb els objectes repartits per tota la zona, caminar per damunt una corda, caminar per damunt el banc suec...
 - Els exercicis per millorar la coordinació visomanual: botar la pilota de manera vertical i horitzontal seguint-la amb la vista, agafar la pilota llançada per un company, botar la pilota amb una mà i després amb l'altra, llançar la pilota a una paret i recollir-la amb una mà, amb les dues, fer un cercle d'uns 4 o 5 companys i s'han d'anar llançant la pilota...es pot anar incrementant la dificultats en alguns exercicis afegint una altra pilota.
 - Activitats dedicades a la reeducació de les conductes perceptiu-motrius. Amb aquestes activitats es pretén millorar les coordenades espai-temporals lligades a la capacitat d'estructura l'escriptura amb la percepció adequada. Es vol aconseguir que adquireixin el concepte de dreta i esquerra sobre el seu eix corporal de referència, el domini de l'espai bidimensional i després l'altura o tridimensional. Per tant, hi ha d'haver una progressió en els exercicis, els quals poden ser:
 - Reconeixement d'esquerra i dreta en ell mateix. Fer botar una pilota amb una determinada mà, donar cops a un globus alternant la mà segons ho digui la mestra, posar una marca en terra i donar ordres cap a la dreta, esquerra, davant o darrere...

- Reconeixement d'esquerra i dreta a un company al davant. Una vegada té clar el concepte de dreta i esquerra damunt ell mateix, podrà observar quina és la dreta i l'esquerra del seu company.
- Representacions bidimensionals. Els infants hauran de seguir trajectòries en la pissarra o en terra marcades anteriorment per la mestra.
- Representacions tridimensionals. Situarem en la paret alguna marca i hauran de llançar una pilota, utilitzar el banc suec on veuran que l'altura del recorregut canvia...
- Activitats dedicades a la reeducació visomotora. Amb aquest tipus d'activitats es vol aconseguir millorar la coordinació òcul-manual de l'infant per així millorar l'escriptura. Durant el procés d'aquestes activitats, milloren les dificultats per agafar el llapis adequadament, així com també serveixen per millorar la pinça escriptora. A més, són unes activitats atractives per els infants i això fa que tinguin interès per realitzar-les. Podem dividir-les en quatre blocs:
 - Exercicis de perforar. Es necessiten tres tipus de punxons, lleugers mitjans i pesats i tres tipus de paper, normal, gruixut i fi i una planxa per posar davall el paper. Primer els hi donarem un full amb un dibuix i hauran de perforar amb el punxó dintre del dibuix. Després, hauran de perforar dintre de dues línies que de cada vegada es fan més estretes. A continuació, hauran de perforar dintre de franges rectilínies o curvilínies. També, hauran de perforar damunt línies rectes o dibuixos amb línies rectes. Seguidament, hauran de perforar dibuixos en línies corbes, del més senzill amb més complicat. I finalment, hauran de perforar dibuixos complexos. Amb aquest tipus d'exercici, els infants veuen tot d'una si ho han fet bé o s'han equivocat i poden aprendre on poden millorar.
 - Exercicis de retallar: Per dur a terme aquest tipus d'exercicis, necessitem unes tisores i els dits per tallar paper. Hem de seguir la mateixa progressió que la dels exercicis anteriors. En primer lloc, hauran de retallar tires de paper de forma lliure. Després, hauran de retallar sanefes. A continuació, hauran de retallar dintre de segments rectes i també hauran de retallar damunt línies rectes dibuixades a un paper. Finalment hauran de retallar dibuixos amb línies rectes i corbes i ja com a darrera passa dibuixos complexos. Hauran de seguir el mateix procediment però retallant amb els dits de les mans.
 - Exercicis de modelatge: Amb l'ús de la plastilina han de realitzar diversos exercicis utilitzant només els dits de la mà dominant. Fer boles imitant un model, fer boles de mida creixent o decreixent, formar cilindres segons un model, formar cilindres de diferent mida...
 - Exercicis d'enfilar: Enfilar boles de diferents colors, mides. Enfilar fils en superfícies perforades, enroscar perns...
- Activitats dedicades a la reeducació del grafisme. Les activitats que podem incloure dins aquest apartat tenen la finalitat de millorar la pressió, el traç i la direccionalitat. Aquesta reeducació pretén potenciar els moviments bàsics de les lletres, com poden ser traços corbs o rectes.
 - Exercicis de línies: Aquest exercici els infants hauran de pintar amb un pinzell línies rectes horitzontals d'esquerra a dreta, línies verticals i línies en zig-zag. Pot variar el gruix dels pinzells. Es vol aconseguir el domini de la pressió.

- Exercicis de sanefes: En una pissarra quadriculada els infants hauran de seguir amb la sanefa que esta començada. Al principi seran de caire més fàcil i així com avanci, la dificultat també augmentarà. Una vegada, s'hagin realitzat els exercicis de manera satisfactòria, es realitzarà la mateixa activitat en un paper quadriculat. Es vol aconseguir el domini de la pressió.
- Exercicis per completar: Aquests exercicis es realitzaran a un paper en blanc, en el qual tindran un dibuix i hauran de seguir el patró. Per exemple, seguir dibuixant les vies del tren, els barrots d'una escala, sèries alternes, seguir sèries amb el ritme del metrònom de més lent a més ràpid... En aquesta activitat també es vol aconseguir el domini de la pressió però també que interioritzi l'acció del frenat.
- Exercicis de repassar: Els infants hauran de repassar dibuixos amb línies rectes poc marcats. També els hi proporcionarem un model de línies el quan ha de imitar. Aquestes poden ser línies rectes horitzontals i verticals, línies en diagonal...així com, figures simples fins a figures més complexes.
- Exercicis de control de línies ondulades i corbes: Aquest tipus d'exercicis estan dedicats a corregir els traços gràfics de les lletres u, i, n, m, ñ. Primerament, els infants realitzen en la ma en l'aire ones del mar, sempre d'esquerra a dreta. A continuació han de dur a terme el mateix procés però dibuixant-ho a la pissarra, i ja després a un paper. A més de les ones de mar, també hi ha exercicis de seguir ones amb un mateix patró, ones amb distint tipus de pressió, seguir un bucle ascendent o descendent, seguir un bucle entre dues línies...
- Exercicis de les lletres: Per tenir un coneixement de totes les lletres i saber com s'escriuen, en primer lloc s'han d'escriure totes les consonants i vocals a la pissarra per mostrar als infants els girs que s'han de fer, les direccions i les mides adequades. Una vegada estiguin escrites, els infants amb un guix hauran de repassar totes les lletres seguint la direcció marcada. També podrem dibuixar en terra en gran les lletres i que els infants hagin de repassar-les caminant per damunt. Així mateix, podrem retallar a un paper de vidre les lletres, dins un recipient amb farina anar dibuixant-les, fer-les amb plastilina...Finalment, quan ja s'han familiaritzat amb totes les lletres, han de repassar lletres de gran mida, repassar lletres de menor mida, copiar un model de cada lletres, dibuixar-les de memòria i mostrar lletres i els infants han de dir el seu nom corresponent.

A continuació, es podran observar les sessions que s'han de realitzar per dur a terme la intervenció per reeducar la disgrafia (veure Taula 4, Taula 5, Taula 6, Taula 7, Taula 8, Taula 9, Taula 10 i Taula 11):

Taula 4: Sessió 1.

SESSIÓ 1	
Objectius	Conèixer les escriptures de l'alumnat. Observar les dificultats en l'escriptura que presenten.
Agrupaments	La meitat de la classe.

Durada	60 minuts.
Explicació de la sessió	<p>A la primera sessió el que volem aconseguir són les escriptures de tot l'alumnat per així poder dur a terme l'avaluació inicial i saber quins infants presenten disgrafia.</p> <p>Primerament, explicarem a l'alumnat que han d'escriure a un foli, que nosaltres li proporcionarem, el que hagin fet el cap de setmana anterior. D'aquesta manera, podrem observar les seves escriptures de manera espontània.</p> <p>En segon lloc, una vegada tots l'alumnat hagi acabat, durem a terme un dictat no molt llarg per observar com són les seves escriptures però aquesta vegada copiant el que digui la mestra.</p> <p>En el temps que els infants vagin realitzant les dues tasques, la primera realitzada per ells mateixos i la segona serà dictada per la mestra tutora. La mestra d'AL ha de dur a terme l'avaluació dels factors que acompanyen al grafisme (veure Taula 2). Aquesta tasca s'ha de realitzar mentre que els infants estan duent a terme la funció d'escriure i s'ha d'avaluar alumne per alumne.</p>
Avaluació.	<p>L'avaluació de les dues escriptures (espontània i dictat) és durà a terme a partir de dues graelles. La primera serveix per avaluar i valorar el trastorn de l'escriptura (veure Taula 1) i la segona serveix per avaluar els errors comesos en l'escriptura (veure Taula 3).</p> <p>Una vegada totes les escriptures de tots els infants estiguin avaluades, podrem saber quin alumnat presenta dificultats en l'escriptura, quin comet errors en l'escriptura i quins factors es veuen afectats els quals acompanyen al grafisme. A partir d'aquí, es podrà dissenyar la intervenció.</p>

Taula 5: Sessió 2.

SESSIÓ 2	
Objectius	Aconseguir una relaxació global i segmentària.
Agrupaments	La meitat de la classe Parelles
Durada	60 minuts.
Explicació de la sessió	<p>Aquesta sessió és realitzarà dins l'aula, el que si farem serà retirar cap als costats totes les taules i cadires i estarà formada per dues parts.</p> <p>Primerament, ens asseurem en terra formant un rotlo per explicar la primera part de la sessió, en la qual realitzarem el joc de la mantega i el joc del gel.</p> <p>Seguidament, tornarem a formar el rotlo per explicar la segona part, amb la qual durem a terme la relaxació segmentària, els quals són l'exercici mà-taula, l'exercici mà-company, l'exercici mà davall la taula i l'exercici de la creu. El primer exercici s'ha de realitzar de manera individual, en canvi el segon per parelles.</p> <p>Finalment, una vegada tothom hagi acabat de fer els exercicis, tornarem a fer el rotlo i explicarem quina finalitat tenen aquestes activitats i els hi demanarem com s'han sentit. Per poder parlar respectant el torn de paraula, si és necessari tindrem una pilota de goma petita, la qual només la tindrà el que vulgui parlar.</p>
Temporalització	Explicació primera part de la sessió → 5 minuts.

	<p>Joc de la mantega→ 10 minuts.</p> <p>Joc del gel→ 10 minuts.</p> <p>Explicació segona part de la sessió→ 5 minuts.</p> <p>Exercici mà-taula→ 5 minuts.</p> <p>Exercici mà-company→ 5 minuts.</p> <p>Exercici mà davall la taula→5 minuts</p> <p>Exercici de la creu→ 5 minuts</p> <p>Conclusions→ 10 minuts.</p>
--	---

Taula 6: Sessió 3.

SESSIÓ 3	
Objectius	<p>Aconseguir una relaxació segmentària.</p> <p>Conèixer les parts bàsiques de l'esquema corporal.</p> <p>Identificar les parts bàsiques de l'esquema corporal al company.</p>
Agrupaments	<p>La meitat de la classe</p> <p>Parelles</p>
Durada	60 minuts.
Explicació de la sessió	<p>Aquesta sessió és durà a terme al pavelló de l'escola, ja que hi ha uns miralls els quals necessitam. Es dividirà en dues parts, en la que treballarem la relaxació segmentària i el coneixement de l'esquema corporal.</p> <p>La classe començarà seguint els exercicis que el darrer dia vam començar. Aquests exercicis tenen una execució curta, per tant hauran de repetir-los dues vegades cada un. Els exercicis que hauran de realitzar s'anomenen, exercici del rotlo, de la gelatina, de rotació, d'espolsar i exercici dels colzes.</p> <p>Una vegada finalitzats aquests exercicis, ens tornarem asseure en terra per explicar la segona part de la sessió. Aquesta consisteix en que tot l'alumnat s'ha de col·locar davant els miralls i ha de reconèixer les parts bàsiques del seu cos, anomenant-les una a una. Si veiem que hi ha dificultats per anomenar-les, primerament la mestra farà l'activitat de mostra.</p> <p>A continuació, es col·locaran en parelles, perquè vagin identificant les parts bàsiques al cos del companys, primer un a l'altre i viceversa.</p> <p>Per finalitzar la sessió, tornarem a asseure en terra per explicar la finalitat de les activitats i demanarem com s'han sentit cada un d'ells</p>
Temporalització	<p>Explicació primera part de la sessió→ 5 minuts</p> <p>Exercici del rotlo→ 5 minuts</p>

	<p>Exercici de la gelatina→ 5 minuts</p> <p>Exercici de rotació→ 5 minuts</p> <p>Exercici d'espolsar→ 5 minuts</p> <p>Exercici dels colzes→ 5 minuts</p> <p>Explicació segona part de la sessió→ 5 minuts</p> <p>Activitat esquema corporal→ 15 minuts.</p> <p>Conclusions→ 10 minuts.</p>
--	--

Taula 7: Sessió 4.

SESSIÓ 4	
Objectius	<p>Reconeixement de l'esquema corporal.</p> <p>Millorar el control postural i l'equilibri.</p>
Agrupaments	<p>La meitat de la classe</p> <p>Parelles</p>
Durada	60 minuts.
Explicació de la sessió	<p>La sessió es durà a terme al pavelló de la classe, ja que necessitam espai per construir un circuit. Aquesta es dividirà en dues parts, on la primera part serà la continuació de la sessió anterior.</p> <p>Per començar, ens asseurem tots en terra per dur a terme l'explicació de la primera part de la sessió. En aquesta hauran de realitzar el joc de la gallina cega, amb el qual aniran identificant les parts de l'esquema corporal a partir del tacte. També hauran de realitzar l'exercici en terra tothom i l'exercici la pilota. Aquestes activitats tenen la finalitat el reconeixement de les parts bàsiques de l'esquema corporal, així com també, els segments corporals, començant per el cap i acabant per les extremitats.</p> <p>La segona part de la sessió, tornarem a fer el rotlo en terra per explicar en que consisteix el circuit que tot l'alumnat haurà de realitzar. Serveix per millorar el control postural i l'equilibri, en el qual hauran de realitzar segons les habilitats de cada infant, fora temps ni preses. En aquest circuit hi trobarem, des de posar-se al peu coix, a caminar per damunt el banc suec, a botar la corda amb cada peu respectivament...</p> <p>Finalment, ens tornarem a asseure en terra, explicarem la finalitat des exercicis que s'han duit a terme i els hi demanarem com s'han sentit.</p>
Temporalització	<p>Explicació primera part de la sessió→ 5 minuts</p> <p>Joc la gallineta cega→ 15 minuts</p> <p>Activitat esquema corporal→ 10 minuts</p> <p>Explicació segona part de la sessió→ 5 minuts.</p> <p>Circuit→ 15 minuts.</p>

	Conclusions→ 10 minuts.
--	-------------------------

Taula 8: Sessió 5.

SESSIÓ 5	
Objectius	Adquirir i millorar la coordinació dinàmica i visomanual.
Agrupaments	La meitat de la classe Petits grups.
Durada	60 minuts.
Explicació de la sessió	<p>Aquesta sessió es realitzarà al pavelló de l'escola i també és dividirà en dues parts. Per explicar la primera part, ens asseurem en terra formant un rotlo.</p> <p>A continuació duran a terme exercicis per millorar la coordinació dinàmica. Consistiran en que els infants hauran de moure's per tot el pavelló corrent, caminant, botant i a la vegada hauran d'anar interactuant amb els objectes que es trobaran repartits.</p> <p>Seguidament, una vegada acabada la primera part, tornarem a fer el rotlo i explicarem la segona part. En aquesta hauran de realitzar exercicis per millorar la coordinació visomanual. Aquests els aniran realitzant un a un, tant de manera individual com en grup.</p> <p>Finalment, tornarem a asseure'ns en terra i durem a terme una explicació de la finalitat de les activitats i els hi demanarem com s'han sentit.</p>
Temporalització	<p>Explicació primera part de la sessió→ 5 minuts.</p> <p>Exercicis coordinació dinàmica→ 20 minuts.</p> <p>Explicació segona part de la sessió→ 5 minuts.</p> <p>Exercicis coordinació visomanual→ 20 minuts.</p> <p>Conclusions→ 10 minuts.</p>

Taula 9: Sessió 6.

SESSIÓ 6	
Objectius	<p>Reconèixer l'esquerra i dreta en un mateix i a un altre.</p> <p>Adquirir el concepte bidimensional i tridimensional .</p>
Agrupaments	Individual. Parelles.
Durada	60 minuts.
Explicació de la sessió	La sessió es durà a terme al pavelló de l'escola i es realitzaran quatre blocs d'exercicis. Per dur a terme les explicacions abans de començar cada bloc d'exercicis ens asseurem en terra formant un rotlo.

	<p>Primerament es realitzaran exercicis per reconèixer l'esquerra i dreta damunt ell mateix. Consistiran a fer botar una pilota, segons el que digui la mestra (dreta, esquerra, alternant...)</p> <p>Seguidament hauran de realitzar l'exercici de reconeixement d'esquerra i dreta a un company a davant seu. Es podrà realitzar si té el concepte ben adquirit a damunt ell mateix.</p> <p>A continuació, hauran de dur a terme exercicis de representacions bidimensionals. Hauran de seguir trajectòries marcades anteriorment per la mestra. Després es col·locaran en parelles, i un company haurà de dur a terme una representació en terra i l'altre ho haurà de representar i viceversa.</p> <p>Representacions tridimensionals. Situarem en la paret alguna marca i hauran de llançar una pilota, utilitzar el banc suec on veuran que l'altura del recorregut canvia...</p>
Temporalització	<p>Explicació de la sessió → 5 minuts</p> <p>Primer bloc → 12 minuts</p> <p>Segon bloc → 12 minuts</p> <p>Tercer bloc → 12 minuts</p> <p>Quart bloc → 12 minuts</p> <p>Conclusions → 7 minuts.</p>

Taula 10: Sessió 7, 8, 9 i 10.

SESSIÓ 7, 8, 9 i 10	
Objectius	<p>Millorar la capacitat visomotora.</p> <p>Adquirir i millorar la coordinació òcul-manual.</p>
Agrupaments	Individual.
Durada	60 minuts cada sessió.
Explicació de la sessió	<p>Aquestes sessions es realitzaran dins l'aula de manera individual. Es duran a terme quatre blocs diferents, els quals es treballaran un dins cada sessió. En el primer bloc es realitzaran exercicis de perforar, en el segon exercicis de retallar, en el tercer exercicis de modelatge i en el darrer exercicis d'enfilat. Cada exercici s'explicarà abans de dur-lo a terme perquè quedi clar com s'ha de dur a terme.</p> <p>En finalitzar cada sessió en durà a terme una posada en comú del que s'ha estat treballant i com s'han sentit.</p> <p>Es dedicarà una sessió per treballar cada un dels blocs, els quals ajudaran a una reeducació visomotora. Amb tots aquests exercicis es pretén millorar la coordinació òcul-manual dels infants per tal de millorar l'escriptura. També es vol aconseguir una millora en les dificultats que presenta agafar el llapis de manera adequada i la pinça escriptora.</p>
Temporalització	<p>Sessió 7:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicació de la sessió: 5 minuts.

	<ul style="list-style-type: none"> - Exercicis: 45 minuts. - Conclusions: 10 minuts. <p>Sessió 8:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicació de la sessió: 5 minuts. - Exercicis: 45 minuts. - Conclusions: 10 minuts. <p>Sessió 9:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicació de la sessió: 5 minuts. - Exercicis: 45 minuts. - Conclusions: 10 minuts. <p>Sessió 10:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Explicació de la sessió: 5 minuts. - Exercicis: 45 minuts. - Conclusions: 10 minuts.
--	---

Taula 11: Sessió 11, 12, 13, 14, 15 i 16.

SESSIÓ 11, 12, 13, 14, 15 i 16	
Objectius	<p>Millorar la pressió, traç i direccionalitat.</p> <p>Adquirir i potenciar els moviments bàsics de les lletres</p>
Agrupaments	Individual.
Durada	60 minuts cada sessió.
Explicació de la sessió	<p>Aquestes sessions aniran destinades a treballar la reeducació del grafisme. Dins aquesta apartat trobam 6 blocs, on cada un d'ells es treballarà amb una sessió. El primer bloc són exercicis de línies, el segon exercicis de sanefes, el tercer exercicis de completar, el quart exercicis de repassar, el quint exercicis de línies ondulades i corbes i el darrer exercicis de les lletres.</p> <p>Al principi de cada sessió explicarà el que es farà, i es repartirà el material per l'aula i els infants aniran realitzant els exercicis. També, en acabar-los farem una posada en comú sobre el que s'ha estat fet durant la sessió com s'han sentit.</p> <p>Aquests blocs d'activitats volen millorar a pressió, el traç i la direccionalitat, així com pretén potenciar els moviments bàsics de les lletres, com poden ser el traços corbs o rectes</p>
Temporalització	Sessió 11:

- Explicació de la sessió: 5 minuts.
- Exercicis: 45 minuts.
- Conclusions: 10 minuts.

Sessió 12:

- Explicació de la sessió: 5 minuts.
- Exercicis: 45 minuts.
- Conclusions: 10 minuts.

Sessió 13:

- Explicació de la sessió: 5 minuts.
- Exercicis: 45 minuts.
- Conclusions: 10 minuts.

Sessió 14:

- Explicació de la sessió: 5 minuts.
- Exercicis: 45 minuts.
- Conclusions: 10 minuts.

Sessió 15:

- Explicació de la sessió: 5 minuts.
- Exercicis: 45 minuts.
- Conclusions: 10 minuts.

Sessió 16:

- Explicació de la sessió: 5 minuts.
- Exercicis: 45 minuts.
- Conclusions: 10 minuts.

Discussió i Conclusions

En resum, la proposta d'intervenció dedicada a la reeducació de la disgrafia, ha estat elaborada per tractar la disgrafia motora i la dislèxica, ja que són les que estan més presents en les aules. Parteix

d'activitats generals, on intervé tot el cos, fins a arribar a activitats més concretes per poder millorar tal dificultat.

Aquesta està organitzada en sis blocs diferents d'activitats. Comença pel bloc d'exercicis referents a la relaxació global, la qual ajuda a millorar el control postural en situacions de desequilibri afectiu i crea una disminució de la tensió muscular. Seguim amb el bloc d'activitats per treballar la relaxació segmentària, amb les quals ajuden a millorar els moviments de la mà dominant en els infants. El tercer bloc d'activitats està dedicat a treballar l'esquema corporal, amb el qual ajuda que reconeguin el propi jo corporal i un millor coneixement del seu esquema corporal. En el pròxim bloc d'activitats es treballen les conductes motrius base, en el qual trobam exercicis per millorar l'equilibri, la coordinació dinàmica i la coordinació visomanual. Seguim amb les activitats per treballar les conductes perceptiu-motrius, que ajuden a millorar les coordenades espai-temporals les quals estan lligades en l'estructuració de l'escriptura. També, hi ha el bloc d'activitats dedicades a la reeducació visomotora, que podem millorar la coordinació òcul-manual en referència a l'escriptura. Per acabar, tenim el darrer bloc d'activitats dedicades a la reeducació del grafisme, que amb tal activitats milloren la pressió, traç i la direccionalitat per així corregir tal dificultat.

Com hem mencionat anteriorment, aquesta proposta és utilitzada per millorar la disgrafia motora, la qual la podem considerar com una disgrafia primària, ja que només hi ha un trastorn grafomotor sense anar acompanyat d'unes causes psicològiques o neurològiques. I també, per millorar la disgrafia dislèxica, categoritzada com la disgrafia secundària, és donada a causa d'un trastorn.

Dins les aules de primària és molt important que els docents tinguin un coneixement sobre les dificultats que poden presentar els alumnes en l'escriptura. Com més aviat es pugui detectar tal dificultat, més aviat es podrà realitzar la reeducació. Per tant, els mestres i les mestres haurien de ser els que observessin la dificultat en l'alumnat, ja que són els que coneixen més les escriptures dels seus alumnes.

La intervenció per reeducar la disgrafia s'ha de realitzar a partir de la inclusió. El que es pretén, és oferir una intervenció per tot l'alumnat, on cada un d'ells millora o una disgrafia o les seves escriptures, perquè no presenta cap dificultat. Per tant, quan es realitzen les activitats sempre s'han de tenir en compte les característiques individuals de cada alumne.

El que es vol aconseguir és el progrés i la millora de cada un dels alumnes en la seva participació en les activitats que es realitzen. Així també, es vol fomentar les relacions socials i la comunicació entre els alumnes. Per poder aconseguir-ho durant la realització d'activitats s'han de potenciar els grups heterogenis i canviants durant tot el procés de la intervenció.

A més, aquesta intervenció ha d'estar creada i organitzada on tots els mestres que formin part de l'aula, tinguin un coneixement d'aquesta. Per tant, a partir de la col·laboració docent, on desenvolupen una acció educativa conjunta per millorar les dificultats en les escriptures de l'alumnat.

Com a conclusions, la disgrafia és una dificultat que està molt present dins les aules de primària, per aquest motiu és un aspecte que s'ha de treballar molt durant tots els cursos per així poder obtenir uns bons resultats. Pocs docents tenen el coneixement per realitzar unes activitats per corregir una disgrafia i això amb el temps ha de canviar i ser els qui puguin ajudar a tot l'alumnat a tenir unes bones escriptures.

Referències bibliogràfiques

- Alcántara, M. D. (2011). La disgrafía: Un problema a tratar desde su identificación. *Innovación y Experiencias Educativas*, 39, 8. http://www.csi-csif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_39/MARIA_DOLORES_ALCANTARA_TRAPERO_01.pdf
- Andreu, L; Serra, J; Soler O; Tolchinsky, L. (2013). *Les dificultats de l'aprenentatge de l'escriptura i de les matemàtiques*. <http://www.editorialuoc.com/les-dificultats-de-laprenentatge-de-lescriptura-i-de-les-matematiques>
- Crescini, V. (2011). Dificultades en la lectura y la escritura en la etapa de educación primaria. *Pedagogía Magna*, 11, 242–249. www.pedagogiamagna.com
- Mèlich, P. P., & Gallerani, M. (2016). *Disgrafía: la dificultat de escriure a mano*.
- Mora, K. P., & Leonela. (2015). *Disgrafía y su incidencia en el desarrollo de la lectoescritura de los estudiantes de cuarto año de educación general básica*.
- Portellano, J. (2001). *La disgrafía*.
- Rivas, R. M., & López, S. (2017). La reeducación de las disgrafías: perspectivas neuropsicológica y psicolingüística. *Pensamiento Psicológico*. <https://doi.org/10.11144/Javerianacali.PPSI15-1.RDPN>

Data de lliurament: 12/06/2020